

Vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid
t.a.v. woordvoerders vreemdelingenrecht
Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Den Haag, 18 november 2019
dossiernummer: 107622
uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer: +31 (0)6 430 650 31
e-mail: j.vollaard@advocatenorde.nl

Betreft: Begrotingsbehandeling J&V, onderdeel rechtsbijstand in de asielfase

Geachte woordvoerders vreemdelingen- en asielbeleid van de vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid,

Aanstaande woensdag 20 november start uw Kamer de begrotingsbehandeling Justitie en Veiligheid 2020.

Allereerst wil de Nederlandse orde van advocaten (NOvA) zijn dank uitspreken richting de justitiewoordvoerders voor hun steun bij het algemeen overleg gefinancierde rechtsbijstand van 7 november. Vrijdag maakte de minister voor Rechtsbescherming bekend dat er een overbruggingsregeling voor de sociale advocatuur komt. Het kabinet trekt daar circa 60 miljoen euro (73 miljoen inclusief btw) voor uit. De NOvA is blij met deze overbruggingsregeling die de eerste nood onder de sociale advocatuur lenigt maar ziet deze maatregel niet als een duurzame oplossing. Voor een duurzaam stelsel is implementatie van het rapport Van der Meer nodig, evenals initiatieven zoals de pilot van de NOvA gericht op versterking van de eerste lijn. Daarvoor zal de NOvA zich blijven inzetten

In het kader van de begrotingsbehandeling vraagt de NOvA uw aandacht voor het rapport van Onderzoekscommissie 'Langdurig verblijvende vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht' (Commissie Van Zwol) en de reactie van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 15 november¹ om de rechtsbijstand in te perken. De NOvA heeft uw Kamer eerder bericht² dat

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/11/15/tk-reactie-rapport-onderzoekscommissie-langdurig-verblijvende-vreemdelingen-zonder-bestendig-verblijfsrecht> en <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=eb2201d9-f292-420f-ac63-b38ed1898b07&title=Voortgang%20Programma%20Flexibilisering%20Asielketen.docx>

² Voor meer informatie wordt verwezen naar onze eerdere adviezen van 6 september 2018, 7 december 2018 en 20 november 2018 (<https://www.advocatenorde.nl/juridische-databank/details/wetgevingsadviezen/121039> en <https://www.advocatenorde.nl/juridische-databank/details/wetgevingsadviezen/121064> en <https://www.advocatenorde.nl/document/achtergrondnotitie-beperking-rechtsbijstand-aan-asielzoekers-20-11-2018>

rechtsbijstand in de eerste fase van de asielprocedure een belangrijke bijdrage levert aan de kwaliteit van de asielprocedure. Het rapport van de Commissie Van Zwol bevestigt dit.

Aanbevelingen van de Commissie Van Zwol

Het kabinet is voornemens om de rechtsbijstand in de eerste fase van de asielprocedure in te perken. De commissie Van Zwol roept juist op om te investeren in een zorgvuldige behandeling van een eerste asielaanvraag. Volgens de commissie *“beperkt [dat] vertraging bij beroeps-, vervolg- en vertrekprocedures. Handhaaf daarom de rechtsbijstand voorafgaande aan de start van de achtdaagse Algemene Asielprocedure en de onpartijdige informatievoorziening aan asielzoekers. Het is belangrijk dat de eerste beslissing op een asielverzoek goed is. Daarbij hoort dat alle relevante redenen van de asielzoeker voor zijn aanvraag in Nederland zijn meegewogen.”*³

Reactie regering op het rapport van de Commissie Van Zwol

De staatssecretaris onderschrijft in haar brief van 15 november het advies van de Commissie Van Zwol dat het belangrijk is dat de asielzoeker bij de start van de asielprocedure goed en volledig geïnformeerd wordt over alle aspecten die in dat verband relevant zijn. De staatssecretaris is echter van mening dat dit niet moet gebeuren door een advocaat, maar meent dat de IND deze taak op zich kan nemen. In dit verband wijst de NOvA op het principiële punt dat het de advocaat is die zijn client bijstaat en niet de wederpartij, de IND.

Het gevolg van dit voornemen is dat de asielzoeker alleen nog toegang heeft tot (gefinancierde) rechtsbijstand wanneer het voornemen is om de betreffende asielaanvraag af te wijzen. Dat heeft niet alleen nadelige gevolgen voor de betreffende asielzoeker, maar voor alle betrokken actoren, inclusief de overheid.

In de eerste fase van de procedure is rechtsbijstand door advocaten onmisbaar

Vanwege de bijzondere aard van de asielprocedure moet rechtsbijstand ook in de eerste fase door een onafhankelijke, partijdige en deskundige advocaat worden verleend. In de fase van feitenvaststelling is het cruciaal dat een asielzoeker goed wordt geïnformeerd over het proces en dat hij wordt voorbereid op de asielprocedure en de gehoren. De ervaring leert dat de gehoren moeten worden nabesproken met de advocaat en de gehoorrapporten moeten (indien nodig) van correcties en aanvullingen worden voorzien. Dit is noodzakelijk omdat de gehoren de belangrijkste bron voor de Staat vormt om zijn beslissing op een asielaanvraag op te baseren.

Het wegvallen van rechtsbijstand leidt tot langere wachttijden

Het wegvallen van rechtsbijstand in de eerste fase van de asielprocedure en het overnemen van deze taak door de IND, zal naar verwachting leiden tot (nog) meer werkdruk bij de IND, (nog) langere wachttijden (welke nu al zijn opgelopen tot 47 weken) en vaker verbeurde dwangsommen.

EU-recht en de Procedurerichtlijn

Ook efficiëntie kan geen argument zijn om van rechtsbijstand in de eerste fase af te zien. In vergelijking met andere landen binnen de Europese Unie beslist Nederland het snelst op asielaanvragen. Nederland heeft de snelle procedure van in totaal acht dagen tot de algemene asielprocedure gemaakt. Deze snelle procedure is alleen conform het EU-recht Unierecht indien er daadwerkelijk effectieve rechtsbijstand wordt verleend

³ Onderzoekscommissie Langdurig verblijvende vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht (Commissie van Zwol, par. 4.3.4) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/06/04/onderzoekscommissie-langdurig-verblijvende-vreemdelingen-zonder-bestendig-verblijfsrecht>

Als onderdeel van de herziening van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel is er nu het voornemen om de huidige Procedurerichtlijn te vervangen door de Procedureverordening, waarin regels omtrent de asielprocedure voor alle lidstaten dwingend zullen worden vastgelegd. In deze Procedureverordening is opgenomen dat kosteloze rechtsbijstand en vertegenwoordiging tijdens de administratieve procedure en in de beroepsprocedure verplicht zal zijn in alle lidstaten⁴. De NOVA benadrukt dat de huidige invulling van de rechtsbijstand in de asielprocedure juist conform het EU-recht is.

Uitvoeringsproblemen rondom het bekendmaken van de besluiten

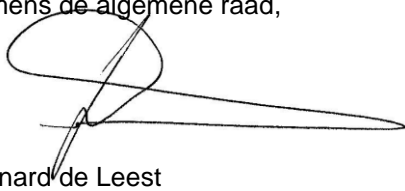
In het kader van de Voortgang Programma Flexibilisering Asielketen gaf de regering aan dat de resultaten van de uitvoeringstoets naar aanleiding van de motie Strik⁵ bekend zijn. Deze zijn nog niet openbaar.

Goede besluitvorming is met openbaarmaking van deze resultaten gediend. Het is immers van groot belang te weten hoe de regering denkt te voorzien in niet alleen de voorlichting aan asielzoekers, maar ook in de door de Procedurerichtlijn voorgeschreven mogelijkheid voor de asielzoekers om correcties en aanvullingen in te dienen op de teksten van het aanmeldgehoor, het eerste gehoor en het nader gehoor.

Tot slot

Het beperken van de rechtsbijstand in de eerste fase heeft tot gevolg dat het asielbesluit in kwaliteit en zorgvuldigheid afneemt. Gebrekkige primaire besluiten leiden vermoedelijk tot een groter aantal (gegronde) beroepen en hoger beroepen en mogelijk vervolgaanvragen asiel. De asielprocedures zullen hierdoor langer gaan duren. De maatregel zal mogelijk meer kosten voor de overheid met zich meebrengen. Het lijkt dan ook op zijn plaats als er een gedegen impactanalyse plaatsvindt.

Met vriendelijke groet,
namens de algemene raad,

Bernard de Leest
lid algemene raad

⁴ Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a common procedure for international protection in the Union and repealing Directive 2013/32/EU. Explanatory note 14 en art. 14 lid 2 COM (2016) 467 final.

⁵ Kamerstukken I 2018/19, 35000-VI, I.